EB Akademi

EKYS Maarif Modeli

Hap Bilgiler · EKYS 2027

www.evrakburada.com/maarif-modeli-konu-anlatimi

evrakburada.com

1 Modele Genel Bakış ve Programların Temel Yaklaşımı

"Köklerden Geleceğe" Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM); **öğretim programlarının temel yaklaşımı**, **öğrenci profili**, **Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi** ve **Beceriler Çerçevesi** bileşenlerinin bir araya geldiği, **bütüncül eğitim yaklaşımını** temel alan sistematik bir eğitim modelidir.

Bileşen	Ne anlatır?
Öğrenme Çıktıları Çerçevesi	Kavramsal beceriler, alan becerileri, eğilimler, öğrenme çıktıları, içerik çerçevesi
Programlar Arası Bileşenler	Sosyal-duygusal öğrenme becerileri · Erdem-Değer-Eylem · Sistem düşüncesi ve okuryazarlık
Ölçme ve Değerlendirme	Süreç değerlendirme, öğretimsel değerlendirme, öğrenme kanıtları
Öğrenme Yaşantıları	Yaşantı, bağlam, proje temelli; sorgulamaya dayalı; iş birlikli öğrenme
Farklılaştırılmış Öğretim	Zenginleştirme ve destekleme
Okul Temelli Planlama · Program Dışı Etkinlikler · Öğretmen Yansıtmaları	Esneklik, okul dışı gelişim ve öğretmenin kendi uygulamasını değerlendirmesi

2 Öğrenci Profili: Yetkin ve Erdemli İnsan

Nihai hedef: yetkin ve erdemli insan. **Yetkinlik** belli bir alanda gerekli bilgi ve becerilere sahip olmak; **erdem** ruhsal olgunluk, yani ahlaken övülen meziyetlerdir. Bilgi ile erdem birleştiğinde **bilge** insan ortaya çıkar.

Ezber kutusu: İnsana bakış → **ontolojik** · bilgiye bakış → **epistemolojik** · eğitim sürecine bakış → **zamansal** · değerlere bakış → **aksiyolojik**.

Profil özelliği	Örnek bileşenler
Ahlaklı	Adil, güvenilir, dürüst, saygılı, başkalarının haklarına saygı duyan
Bilge	İlme ulaşan, bilgisini paylaşan, belagat sahibi, bağımsız ve özgür düşünen
Cesaretli	Yiğit ve mert, risk ve inisiyatif alan, girişimci, sorumluluk alan
Estetik	Güzelliğe duyarlı, zarif, ölçülü, seçici, sanatsal yeteneğini kullanan
İradeli	Kararlı, tutarlı, ilkeli, kendine güvenen, öfkesini kontrol eden
Merhametli	Şefkatli, affedici, iyiliksever, yardımsever, paylaşımcı
Sağlıklı	Sağlıklı beslenen, düzenli uyuyan, spor yapan, bağımlılıktan kaçınan, manevi sağlığını koruyan
Sorgulayıcı	Meraklı, araştırmacı, eleştirel düşünen, problem çözen
Üretken	Hayal ve hedefleri olan, çalışkan, azimli, iş birliği yapan, yaratıcı
Vatansever	Bayrağını seven, Türkçeye sahip çıkan, ülke çıkarlarını üstün tutan, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını bilen

3 Bütüncül Eğitim Yaklaşımı ve Model Tasarımı

Bütüncül eğitim: İnsan **zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve ahlaki** yönleriyle bir bütündür; bütüncül eğitim bu çok yönlü gelişimi destekler. TYMM, bütüncül eğitimin **somut bir uygulamasıdır**.

Program geliştirme tasarımı ilişkisel ve döngüsel bir yapıdadır: Programın temel yaklaşımı → öğrenme çıktıları → öğrenme kanıtları (ölçme-değerlendirme) → öğrenme-öğretme yaşantıları (temel kabuller, ön değerlendirme, köprü kurma, uygulamalar) → farklılaştırma → öğretmen yansıtmaları; bunların hepsini **eğilimler** ve **programlar arası bileşenler** destekler.

Öğretmen yansıtmaları

Öğretmen; yorumlama, akıl yürütme, değerlendirme ve eleştirel düşünme becerilerini kullanarak kendi uygulamasını değerlendirir, güçlü yönlerini ve gelişmeye açık alanlarını belirler, **gelecekteki uygulamaları iyileştirir**. Öğretmen modelin dinamik yapısına katkı veren bir **rehberdir**.

evrakburada.com

4 Kavramsal Beceriler (KB1 · KB2 · KB3)

Kavramsal beceri: karmaşık süreçleri, düşünmeyi ve bunu eyleme dönüştürmeyi ifade eden genel kavram. Üç boyutu vardır ve aralarında **hiyerarşik bir "önce-sonra" ilişkisi yoktur**; birlikte işlerler.

Kod	Beceri	Kod	Beceri
KB2.1	Çelişki giderme	KB2.11	Gözleme dayalı tahmin etme
KB2.2	Gözlemleme	KB2.12	Mevcut bilgiye/veriye dayalı tahmin etme
KB2.3	Özetleme	KB2.13	Yapılandırma
KB2.4	Çözümleme	KB2.14	Yorumlama
KB2.5	Sınıflandırma	KB2.15	Yansıtma
KB2.6	Bilgi toplama	KB2.16	Muhakeme (akıl yürütme)
KB2.7	Karşılaştırma	KB2.17	Değerlendirme
KB2.8	Sorgulama	KB2.18	Tartışma
KB2.9	Genelleme	KB2.19	Mantıksal denetleme
KB2.10	Çıkarım yapma	KB2.20	Sentezleme

5 Eğilimler (E1 · E2 · E3)

Eğilim: bireyin bilgi, beceri ve tutumlarını yönlendiren zihinsel ve duygusal örüntüdür; kısaca bir eylemi gerçekleştirme **isteği ve farkındalığı**. Doğuştan gelen **mizaç** ile çevreyle şekillenen **karakterin** etkileşimi kişiliği, kişilik de eğilimleri belirler. Eğilimler **öğrenilebilir ve geliştirilebilir**.

Sayı ezberi: 6 – 5 – 10 = 21 eğilim. Benlik eğilimleri **içsel gücü**, sosyal eğilimler **toplumsal uyumu**, entelektüel eğilimler **düşünsel derinliği** temsil eder. Dikkat: **Merak** benlik, **empati** ve **sorumluluk** sosyal, **muhakeme** entelektüel eğilimdir.

Karıştırılan ikililer	Doğrusu
Kendine inanma — kendine güvenme	Kendine inanma = **öz yeterlilik** (bir işi başarabileceğine inanma); kendine güvenme = **öz güven**
Muhakeme — eğilim mi beceri mi?	E3.1 muhakeme **eğilim**; KB2.16 muhakeme (akıl yürütme) **bütünleşik beceri**
Eleştirel bakma — eleştirel düşünme	Eleştirel bakma **eğilim** (E3.10); eleştirel düşünme **üst düzey beceri** (KB3.3)
Sorumluluk	Sosyal **eğilim** (E2.2) ve aynı zamanda Erdem-Değer-Eylem çerçevesinde **çatı değer** (D16)

evrakburada.com

6 Alan Becerileri

Alan becerileri, kavramsal becerileri ve/veya alana özgü bütünleşik becerileri kapsar; **bağlama dayalı bilgi kümeleriyle** birlikte düşünülür. Her biri ardışık olmayan, çok boyutlu süreç bileşenleriyle modellenir ve ölçme-değerlendirmeye doğrudan girdi sağlar.

Alan	Kısaltma	Beceriler
Türkçe	TAB	**Anlama:** dinleme/izleme, okuma · **Anlatma:** konuşma, yazma (anlama-anlatma bütünlüğü)
Matematik	MAB	**5:** matematiksel muhakeme, matematiksel problem çözme, matematiksel temsil, veri ile çalışma ve veriye dayalı karar verme, matematiksel araç ve teknoloji ile çalışma
Fen Bilimleri	FBAB	**13:** bilimsel gözlem, sınıflandırma, bilimsel gözleme dayalı tahmin, bilimsel veriye dayalı tahmin, operasyonel tanımlama, hipotez oluşturma, deney yapma, bilimsel çıkarım, bilimsel model oluşturma, tümevarımsal ve tümdengelimsel akıl yürütme, kanıt kullanma, bilimsel sorgulama
Sosyal Bilimler	SBAB	**17:** zamanı algılama ve kronolojik düşünme, kanıta dayalı sorgulama, tarihsel empati, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım, girişimcilik, mekânsal düşünme, coğrafi sorgulama, coğrafi gözlem ve saha çalışması, harita, tablo-grafik-diyagram, mantıksal muhakeme, felsefi sorgulama, felsefi muhakeme, felsefi düşünce ortaya koyma, eleştirel sosyolojik düşünme, tarihsel sorun analizi ve karar verme
Sanat	SAB	**13:** görsel sanatlarda 5 (sanatsal algılama, görsel mesajı okuma, sanat eserini inceleme, sanatsal üretim, sanatsal tasarım) + müzikte 8 (işitme, okuma, yazma, dinleme, söyleme, çalma, yaratıcılık, hareket)
Beden Eğitimi, Oyun ve Spor	BEOSAB	**10:** hareketi sergileme, hareket kavramlarını uygulama, taktik ve strateji, fiziksel aktiviteye katılma, ritmik hareket, fiziksel uygunluk, eşle/grupla hareket, adil oyun, takım/grup liderliği, güvenli ortam oluşturma
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	BTYAB	**6:** bilişim teknolojilerini kullanma, bilgi işlemsel düşünme, yazılım geliştirme, dijital ürün geliştirme, veri yönetimi, dijital güvenlik önlemleri alma
Tasarım	TSMAB	**4:** tasarım ürünü oluşturma, benzetişim/benzetim, çoklu ortam sunum, doğa ve canlıları tasarımla ilişkilendirme (esinlenme)
Din Eğitimi ve Öğretimi	DAB	**8:** temel kaynakları kullanma, dinî kaynakları tetkik, tahkik, tefekkür, dinî delillere başvurma, tatbik, tilavet, hitabet ve mesleki uygulama
Yabancı Dil	YDAB + YDDB	**Alımlayıcı:** dinleme/izleme-anlamlandırma, okuma-anlamlandırma · **Üretici:** konuşma-anlatma, yazma-anlatma · **Destekleyici:** dil bilgisi, sözcük, sesletim seçme-kullanma

Sayı ezberi: Matematik **5** · Fen **13** · Sosyal **17** · Sanat **13** · Beden eğitimi **10** · Bilişim **6** · Tasarım **4** · Din **8**. Matematiksel muhakemenin süreç zinciri: çözümleme → yorumlama → çıkarım yapma → doğrulama/ispat.

7 Öğrenme Çıktıları ve İçerik Çerçevesi

Formül: Bilgi kümesi (ünite/tema/öğrenme alanı içeriği) + **alan becerisi veya kavramsal beceri** = **öğrenme çıktısı**. Modelde ders hedefleri "öğrenme çıktısı" olarak yazılır.

Bilgi–beceri etkileşimi: Bilgi beceri kazanımının temelidir; beceri ise bilgiye erişimin ve yeni bilgi üretiminin aracıdır. Aynı beceri farklı konularla, aynı konu farklı becerilerle işlenebilir.

8 Programlar Arası Bileşenler ve Sosyal-Duygusal Öğrenme

Programlar arası bileşenler öğretim programlarının **tamamlayıcısıdır**; eğitimin örtük hedeflerini yansıtır ve okul öncesinden lise sonuna kadar **sarmal ve bütüncül** biçimde, yalnız bir derste değil bütün süreçte geliştirilir. Üç bileşen vardır: ① **Sosyal-duygusal öğrenme becerileri** ② **Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi** ③ **Sistem düşüncesi ve okuryazarlık becerileri**.

Ezber: 3 × 3 = 9 sosyal-duygusal beceri. "**Sorumlu karar verme**" ortak/birleşik beceridir (SDB3.3); üst düzey düşünme becerisi olan "**karar verme**" (KB3.1) ile karıştırmayın.

evrakburada.com

9 Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi

Değer, insanın duygu, düşünce ve davranışlarını yönlendiren bir **ahlaki pusuladır**. Çerçeve kişiyi **eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana**, oradan da "**Huzurlu Aile ve Toplum**" ile "**Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsan**" hedefine ulaştırmayı amaçlar.

Unsur	Tanım	İşlev
Erdem	Eğitimin hedeflediği güçlü kişilik özellikleri	Nihai amaç
Değer	Duygu, düşünce ve davranışı biçimlendiren ölçüt	Erdeme giden yol
Eylem	Değerin yaşamdaki somut yansıması	Değerin görünür hâli

Kodlar alfabetiktir: D1 Adalet · D2 Aile bütünlüğü · D3 Çalışkanlık · D4 Dostluk · D5 Duyarlılık · D6 Dürüstlük · D7 Estetik · D8 Mahremiyet · D9 Merhamet · D10 Mütevazılık · D11 Özgürlük · D12 Sabır · D13 Sağlıklı yaşam · D14 Saygı · D15 Sevgi · D16 Sorumluluk · D17 Tasarruf · D18 Temizlik · D19 Vatanseverlik · D20 Yardımseverlik. **3 + 6 + 7 + 4 = 20.**

10 Sistem Düşüncesi ve Okuryazarlık Becerileri

Okuryazarlık, bilgi çağında bilgiye ulaşma, anlamlandırma ve yönetme becerisidir; **sistem düşüncesi** ise karmaşıklığı anlama, ilişkileri görme ve düzeni kavrama sürecidir. TYMM okuryazarlığı sistem düşüncesiyle **bütünleşik** ele alır. Okuryazarlık bütün derslerde, öğrenme çıktılarında **örtük** biçimde, okul öncesinden lise sonuna **sarmal** yapıda kazandırılır.

Kod	Tür	Örnek süreç bileşeni
OB1	Bilgi okuryazarlığı	Bilgi ihtiyacını fark etme → toplama → özetleme → sentezleme → kullanarak eleştirel düşünme
OB2	Dijital okuryazarlık	Dijital bilgiye ulaşma, fikrî mülkiyete uygun davranma, e-güvenlik önlemleri alma
OB3	Finansal okuryazarlık	Geliri anlama, para yönetimi, bilinçli harcama ve borçlanma, tasarruf ve yatırım
OB4	Görsel okuryazarlık	Görseli anlama, yorumlama, görsel iletişim uygulaması oluşturma
OB5	Kültür okuryazarlığı	Kültürü kavrama, kültürel etkileşim, kültürü sürdürme
OB6	Vatandaşlık okuryazarlığı	Vatandaşlığı anlama, hak ve sorumlulukları sorgulama, hak arama
OB7	Veri okuryazarlığı	Soru sorma, veri oluşturma, düzenleme, görselleştirme, örüntü analizi
OB8	Sürdürülebilirlik okuryazarlığı	Sürdürülebilir kalkınmayı anlama, sürdürülebilir olmayan sistemlerin problemlerini çözme
OB9	Sanat okuryazarlığı	Sanat türlerini anlama, eser inceleme, sanatsal pratik geliştirme

Üç gelişim düzeyi (sarmal): ① **Farkındalık** — temel bilgi, terim, kavramı tanımlama, anlama, duyarlılık gösterme ② **İşlevsellik** — bunlar arasındaki bütüncül ilişkiyi fark etme ③ **Eylemsellik** — edinilen bilgiyle eyleme geçme. Süreç farkındalıkla başlar, eylemsellikle tamamlanması beklenir; bazen işlevsellikte kalıp daha geniş bir farkındalığa dönüşerek sürebilir.

11 Öğrenme Kanıtları ve Öğrenme-Öğretme Yaşantıları

Ölçme-değerlendirme öğretimin hem **parçası** hem **tamamlayıcısıdır**. Problem çözmeye dayalı; **durum, süreç ve sonuç temelli**, çok boyutlu bir yaklaşım benimsenir: **süreç değerlendirme · öğretimsel değerlendirme · öğrenme kanıtları**. Nihai ilke: **değerlendirme, öğrenmeyi geliştirme aracıdır**.

Yaklaşım	Öz
Yaşantı temelli öğrenme	Deneyimin kavramsallaştırılıp dönüştürülmesi; döngüsel, öğrenci kendine uygun aşamadan başlayabilir
Bağlam temelli öğrenme	Gerçek yaşam senaryoları ve örnek olaylar üzerinden anlam kurma; doğal olarak disiplinler arası
Proje temelli öğrenme	Ön bilgileri sentezleyerek ürün oluşturma; bilimsel araştırma basamakları
Sorgulamaya dayalı öğrenme	Süreç bir **soruyla** başlar; araştırma-değerlendirme-sunum döngüsü
İş birlikli öğrenme	Küçük takımlar, ortak amaç, karşılıklı öğrenme ve roller

evrakburada.com

12 Farklılaştırma, Okul Temelli Planlama ve Program Dışı Etkinlikler

Farklılaştırılmış öğretim: öğretmen **içeriği** (ne öğretilecek), **süreci** (nasıl öğretilecek) ve **ürünü** (öğrenilen nasıl gösterilecek) öğrencinin hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme profiline göre uyarlar. Amaç her öğrenciye ayrı plan değil, **sınıf genelinde çeşitlendirilmiş öğrenme yolları** sunmaktır. Model "**yarıştıran ve ayrıştıran değil**, bireysel farklılıklara duyarlı nitelikli çeşitlilik" ister.

Zümre öğretmenler kurulunun ders kapsamında kararlaştırdığı araştırma-gözlem, sosyal etkinlik, proje, yerel çalışma, okuma etkinlikleri gibi çalışmalara **ayrılan süredir**. Öğretmene **özerklik ve esneklik** tanır, programların tamamlayıcısıdır. Süre, programlardaki ünite/tema **süre tablolarında** belirtilir ve **yıllık planlarda** gösterilir. 1739 sayılı Kanun'un genel amaçları ve temel ilkeleri dikkate alınır. Süreç: ihtiyaç belirleme → uygun faaliyet → uygulama → **etki değerlendirmesi**.

Bilim/Teknoloji/Çevre bileşeni: öğrencinin bilim ve teknolojinin yalnız **tüketicisi değil, üreticisi ve yöneticisi** olması (bilim-teknoloji-mühendislik-matematik, toplum, çevre).

evrakburada.com

★ Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli — Sınavda En Vurucu Noktalar

Son tekrar listesi

1. Slogan **"Köklerden Geleceğe"**; bileşenler: **programların temel yaklaşımı, öğrenci profili, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, Beceriler Çerçevesi**; model **bütüncül eğitim**in somut uygulamasıdır.
2. Temel yaklaşım: eğitim **hem hak hem toplumsal ödev** · bilgi ile sorumluluk bir bütün · **Türkçe** düşüncenin ve kültür aktarımının temel aracı · programlar esnek, sade, güncellenebilir · dayanak **1739** ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi.
3. Nihai hedef: **yetkin ve erdemli insan**; bilgi + erdem = **bilgelik**. Hedefler: fıtratı korumak, karakteri olgunlaştırmak, şahsiyet bütünlüğü, potansiyeli açığa çıkarmak, **akıl-ahlak uyumu**.
4. Dört kavram: insana bakış **ontolojik** (ruh-beden) · bilgiye bakış **epistemolojik** (bilgi-bilgelik) · eğitim sürecine bakış **zamansal** (geçmişten geleceğe) · değerlere bakış **aksiyolojik olgunluk** (ahlaki bilinç, estetik duyarlılık).
5. **10 profil özelliği**: ahlaklı, bilge, cesaretli, estetik, iradeli, merhametli, sağlıklı, sorgulayıcı, üretken, vatansever.
6. Öğrenme süreci **hak temelli, gelişim odaklı**; beceri-değer-eğilim ilişkisi **ilişkisel ve döngüsel** (hiyerarşik değil).
7. Kavramsal beceriler: **KB1 temel** (saymak, okumak, ölçmek…) · **KB2 bütünleşik (20)** · **KB3 üst düzey (3)**: karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme. Boyutlar arasında önce-sonra ilişkisi **yok**.
8. Süreç bileşenleri: **sınıflandırma** ölçüt → ayrıştırma → tasnif → etiketleme · **karşılaştırma** özellik → benzerlik → farklılık · **çelişki giderme** yerini bul → yolları araştır → seç-uygula → değerlendir · **sorgulama** merak → soru → bilgi → doğruluk → çıkarım.
9. Eğilimler **6 + 5 + 10 = 21**: E1 benlik (merak, bağımsızlık, azim, kendine inanma, kendine güvenme, seçicilik) · E2 sosyal (empati, sorumluluk, girişkenlik, güven, oyunseverlik) · E3 entelektüel (muhakeme, odaklanma, yaratıcılık, gerçeği arama, açık fikirlilik, analitiklik, sistematiklik, soru sorma, şüphe duyma, eleştirel bakma).
10. Eğilim = eylemi gerçekleştirme **isteği ve farkındalığı**; öğrenilebilir; "becerilerin destekleyicisi".
11. Öğrenme çıktısı = **bilgi kümesi + alan becerisi veya kavramsal beceri**; süreç bileşenine ekleme/çıkarma yapılmaz; KB1 çıktılarına süreç bileşeni eklenmez.
12. İçerik çerçevesi bilgi türleri: **disipline özgü** · **disiplinler arası** · **epistemik** (uzman nasıl düşünür) · **işlemsel** (nasıl yapılır).
13. Alan becerisi sayıları: Matematik **5** · Fen **13** · Sosyal **17** · Sanat **13** · Beden eğitimi **10** · Bilişim **6** · Tasarım **4** · Din **8**.
14. Programlar arası bileşenler (3): **SDÖ becerileri · Erdem-Değer-Eylem · sistem düşüncesi ve okuryazarlık**.
15. SDÖ **3 × 3 = 9**: benlik (öz farkındalık, öz düzenleme, öz yansıtma) · sosyal yaşam (iletişim, iş birliği, sosyal farkındalık) · ortak (uyum, esneklik, **sorumlu karar verme**).
16. Erdem = nihai amaç · değer = erdeme giden yol · eylem = değerin görünür hâli. **20 değer**: çatı **3** (saygı, sorumluluk, adalet) + kişisel **6** + aile-sosyal **7** + fiziksel çevre **4**.
17. Sistem düşüncesi aşamaları: sistemin farkında olma → parçaları tanıma → ilişkileri belirleme → amaç ve işlevi anlama.

Değer alanı	Değerler
Çatı (3)	Saygı · Sorumluluk · Adalet
Kişisel hayat (6) → Huzurlu İnsan	Çalışkanlık · mahremiyet · mütevazılık · sabır · sağlıklı yaşam · tasarruf
Aile ve sosyal çevre (7) → Huzurlu Aile ve Toplum	Aile bütünlüğü · dostluk · dürüstlük · özgürlük · sevgi · vatanseverlik · yardımseverlik
Fiziksel çevre (4) → Yaşanabilir Çevre	Duyarlılık · estetik · merhamet · temizlik

Karıştırılanlar / soru tuzakları

1. Kendine **inanma** = öz yeterlilik; kendine **güvenme** = öz güven.
2. Muhakeme: E3.1 **eğilim**, KB2.16 **beceri**; eleştirel bakma eğilim (E3.10), eleştirel düşünme üst düzey beceri.
3. Sorumluluk: E2.2 sosyal **eğilim** ve D16 çatı **değer**.
4. "Sorumlu karar verme" SDÖ ortak becerisidir; "karar verme" KB3 üst düzey beceridir.
5. Merhamet **fiziksel çevre**, dürüstlük **aile-sosyal** alandadır.

evrakburada.com